

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkeket a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzeket a pénztárnari, — az esetleges reklamációkat pedig a kiadóhivatárnak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor	a lapot tagdíjajkért kapják.	
Félévre — — — — —	4 "	—	
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	

AZ „ERDÉLYI PÜSPÖK“ CIME.

Lapunk mult számában tett kötelező ígérletünknek megtevelve közöljük székhelyi Majláth Gusztáv Károly gróf püspök urunk ó Méltóságának b. e. Lónhart Ferenc püspök mellé utódlási joggal segédpüspökké történt kinevezetésére vonatkozó legfelső kézirat közjegyzőileg hitelesített másolatát:

Másolat.

Mi Első Ferencz József Isten Kegyelmeiből Ausztriai Császár, Cseh stb. Ország Királya és Magyarország, Dalmátia, Horvátország, Szlavonia Apostoli Királya.

Emlékezetül adjuk mindenknek kiket illet, hogy Mi Azon gondunk és gondoskodásunknál fogva, melylyel Isten Szentegyházának törvényes lelkipásztorokkal való ellátása iránt viseltetünk, kegyes tekintetbe vévén azon fényes eredményeket, kitűnő lelki tehetségeket, alapos tudományt, erkölcsi jámborságot s közkedvességű társulást, melyekkel a Mi kedvelt hívünk

lisztelendő

székhelyi

Gróf Majláth Gusztáv

esztergomfőegyházmegyei áldozár diszlik, azon főpártfogói jogunk erejével, melylyel és a melyet úgy, miként dicsó emlékezetű Elődeink a boldogult Magyar királyok, Magyarországunk és a Társországok valamennyi egyháza s egyházi javadalma adományozására nézve teljes joggal birunk és gyakorlunk, még-hallgatva kedvelt hívünk, Lónhart Ferencz erdélyi püspök, valóságos belső titkos tanácsosunknak az iránt előterjesztett legalázatosabb kérelmét, hogy figyelemmel testi erőinek magas életkora folytán beállott csökkenésére gróf Majláth Gusztáv melléje segédpüspöknek kineveztessek, ugyanazon gróf Majláth Gusztávot, mint Isten Szentegyháza tekintetében érdemes, ezért Felségünknel is kedves férfit az

erdélyi egyházmegye

segédpüspökévé

nevezett Lónhart Ferencz püspök elhalálózása esetére pedig annak közvetlen utódjává tartottuk kegyesen választandónak és nevezendőnek, sőt választjuk, nevezük jelen levelünk erejénél és tanuságánál fogva.

Egyben felhatalmazzuk az ezennel kinevezett

Gróf Majláth Gusztáv

segédpüspököt mostan akkorra, hogy Lónhart Ferencz erdélyi püspök elhalálózása esetében az erdélyi püspöki székel, külön adományozás avagy bevezetés nélkül elfoglalja, és az ezen püspökséggel összekötött illetmények, jogok és egyéb hasznok élvezetébe lépjen.

Kell a mi őszintén kedvelt hívünk, tekintetes és nagyságos dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterünk, valóságos belső titkos tanácsosunk által, Bécsben Nagy-Boldog-Asszony hava huszonnyolczadik napján, Urunk ezernyolczszázkilencvenhetedik esztendejében, Magyar, Cseh, stb. országai uralkodásunk negyvenkilenczedik évében.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Dr. WLISSICS GYULA s. k.

1 K.

30/1900 sorszám.

Ezen másolat a főtisztelendő Pucher Anaklét szentferenczrendi áldozár által irodámban felmutatott eredeti kinevezési oklevéllel összeegyeztetvén, ezt az eredetivel mindenben szöszerint megegyezőnek tanúsítom.

Gyulafehérvárott, 1900. ezerkilencszázadik évi június hó 1. első napján. Díjak: hit. díj 1 kor. bélyeg 1 kor. összesen 2 kor. P. H. Dr. Téri Ödön s. k. kir. közjegyző.

Isten ege alatt.

Itt sem lefestésedhez nem merészkedik az ész, a gyarló gondolat . . . milyen lehetsz Te, mi főszege, hogy „az ember elméje föl nem foghat“!

Hát akkor mért süpsz neki, mért sejteted magad?

Megkinozni akarod tépő sovárgással?

Nem — nem. Édes „osztályrésznünk“, csak sejtess, csak sugdoss magadról, olyan jól esik meggondolnunk, hogy van valakink e rideg világon kívül, ki „előbb szeretett“.

Igen, néha úgy megcsókolod a gondolatunkat . . .

S ez a szegény, mint a vak koldus a hirtelen derülő napfény után, úgy mosolyog, úgy emelkedik . . . Mint élvez ilyenkor . . .

Nagyszerűek a Te intéseid, a Te dolgaid!

A bolygásában elfáradott izzó sárnak, nekünk pihenést kínálsz besötétített eged alatt . . .

S pihen a test — ragyogó csillagok néznek le rája és ekkor csókolod homlokodon Te a gondolatot, Te mindenütt jelen való. Csakugyan itt vagy velem, itt mellettem is?

Igen itt vagy. Avvagy tudnék-e magamra egyet is lélekzeni? Hisz nem emlékszem keletkezésemre — Te alkotál, s ha most eltávozhatnál mellőlem, édes Istenem: jaj, még rothadásra, porlásra sem volna ideje testemnek . . .

Hamarább megsemmisülnék én itt, mint a szélben a pára. S milyen gyorsan lenne oda, veszne el itt az a néhány fűszál — virág, ha Te eltávozhatnál tőlük is . . . ?!

. . . És ott vagy Te fönt a csillagoknál is?

Ide lent országokat, pyramisokat épít, hord össze a kevélység, és még kevélyebbé lesz — semmisségében.

Te egy szóddal teremtetted azt a rengeteg sokaságot és erőddel emeled még most is . . . Mily kemény a karod, mily megmérhetetlen az erőd — mert rengeteg nagyok azok a csillagok . . .

S mégis egy nyomorult, téveteg ész letagadott Téged. Azt mondta, hogy „anyag nélkül nincs erő“.

A megvakult kegyetlen! Hisz az anyag, az pusztulhat; s teremteni csak anyag nélküli erő tudott. Hanem — úgy van — tévedni, esni szokott az agg, ha kevélyen gondolkodik . . . Te beunónket alázz meg, hogy megtanuljuk igazságaidat.

. . . Hát miért is alkotád azt a szép tündöklő eget?

Össze akarod tépni keblünket elérhetlen sovárgással?

Kint akarnál szerezni vele boldogság után töprengő lelkünknek; akarnád, hogy kétségbe essünk tehetetlenségünkön, nyomorult voltunkon?

Nem. „Az Isten cselekedetei tökéletesek“ a jóságos Isten nem ejteth kétségbe, nem lehet kegyetlen.

De gondolkozást engedél nekünk, vágyat adál belénk. Most összeontatod érzéketlen, oktalan csillagaidat, világodat egészen . . . összeontatod, de a gondolkodó, boldogvágnak után sóvárgó lelket ki kell elégtened . . . S ki fogod elégtíteni — milyen élvezettel!

. . . Ha most vágyammal, gondolatommal emelkedni tudna testem is . . . Ha szállhatnék e talajról, hová nyugözve vagyok . . . ha szállhatnék rebesebben, mint amott az a szentjános bogárka. . . .

. . . Im elhagyom a föld légkörét — szent Lelked erőt, életet tart bennem — és szállok, hogy megnézzem csillagaidat. Egyre halványodik földünk és kisebbedik, de túl nagy-nagy, öreg csillagok állanak előttem, verőfényben forognak, szépek, gyönyörűek, talán élet van rajtuk . . . Élet van, mert itt vagy Te, örökké élő Istenem . . . !

Amaz ott mennyivel nagyobb, mint a mi földünk, . . . és ott a másikat négy hold derengi körül, szépe, ibolyásak, rózsaszíntek, szebbek, mint a mi sápadt holdunk . . . Gyönyörűség van nagy munkáid között.

Bejárom az egész széles eget, a mi látszik e földünk-ről: bejárom serény, sebes, sovár gondolattal.

Bejárom a tündöklő tejutat, az ég peremén lenyugzó halvány csillagokat, a szírvány színeiben ragyogó égi testeket — fölérek a méltóságosan égő sarki csillaghoz . . . körüljárrom roppant napodat is . . . Milyen nagy, hatalmas, égő — elbámolom.

Te gyujtottad meg s állítottad oda az ürbe.

Élveztem . . . Mind szépet, nagyszerűeket, kimondhatatlanokat láttam, mert Te alkotád ezeket mind, mert „Te töltöd be az eget“ s „kiöntötted a lelkedet minden testre“.

Azért olyan gyönyörűek azok, azért olyan élvezetes járnakelni teremtményeid között, mert érzik a jelenlétet, hallszik a beszéded — hátha megmutathatnád végtelen gyönyörű arcodat — „mennyivel szebb azoknak az ura . . . a szépségalkotója rendelte mindezeket.“

Elvez a lelkem így összekoborolva a széles eget — élvez, és nem tudja kiejét kibeszélni . . . De ki is tudná? Az élvezetet csak érezni lehet.

Összebolyongtam az egész kerek eget a zenithől a nadírig, s kíváncsi, sovár vágyam még von, még unszol tovább. Tovább-tovább . . . mi van túl a csillagokon . . . ? Rengeteg sötétség, hová beleveszszén sugár, viszfény, minden világosság — a mi hitünk, reményünk mécs-világa is? Avvagy új világok forognak ott . . . ? Tökéletesebb lények élnek?

Nagyszerűek, én erős Istenem, a Te munkáid . . .

Eddig hozott utánad sovárgó gondolatom, s már fáradni kezdett; nem merek neki indulni végtelenednek . . . Mint mennék én benne . . . !

Villám-gondolattal, soha vissza se tekintve csak rohannék, hogy megtaláljam a világ-űr szélét . . .

És hiába indulnék neki rengeteg útán megpihenve, ujult erővel milliószor és milliószor . . . hiába szállana gondolatom egyre sebesebben: örökké csak végtelened kellős közepében lennék . . . Olyan csodálatos vagy Te, oly kifürkészhetetlen a Te alkotásaid.

— Megindult a büszke gondolat is, szállott a nagy űrben, azt mondta, hogy csillagról csillagra kelt, új égi teste-
ket fűdözött föl, s még sok-sok volt előtte, mehetett volna véges végtelenig, örökké csak csillagra talált volna — de a Mennyszágot, a lelkek országát hiába kereste . . . A nyomorult ész! Anyagot keres. Hisz „lélek az Isten“, és lélek látja meg csupán, s az „együgyű szív indulhat keresésére.“

Úgy-e megmutatod nekünk arcodat, hogy „megrészegültünk a Te házad bőségétől, és gyönyörűségeid patakából itass“. Mi hiszünk neked, hogy megadod örök életünket. Hiszünk neked, mert „a Te szavaid el nem múlnak;“ azok tartanak addig, a míg szereteted. Ez pedig örök; Te végtelen szerelmes vagy belénk. Így nyilatkoztattad ki, s milyen jól esik e tudat nekünk. Hisz tapasztaljuk néha egymáson, hogy csak a szerelem az igazi élvezet — a szent szerelem. Ez fog a mi Menyországunk lenni.

Látjuk az Istenség végtelen gyönyörű lelkét egészen, színről minden szerelmével. Ezt nem értette volt az a téveteget agyvelő, de ennek tudata keserítette el a nyomorult kevély szívé, a mikor — biztosan Te akartál bozza szólani — föltekintett csillagaid közé, és ajkai elszalasztották nyugtalan lelke sobáját, hogy: „hajh, nincs ott nekem részem!“

Ilyen a kin, ilyen a pokol; tudni, hogy van egy végtelen gyönyörű, igaz, jóságos, örök szerelmes lény, valóság, de a ki szerelme helyett egész lelkével gyűlöli, utálja a tőle elforduló ördögletket — utálja és üldözi, ellensége neki, szörös, hatalmas ellensége, ki mindig győz, végtelen kínokat szerez neki utálatával, soha meg nem semmisíti, mert ennek is — örök életet ígért.

Oh más örök életet adj, édes Istenünk, ki „megkezdted üdvösségünket“. „Magadért teremtettél“ hát magadhoz emelj, mert nyugtalan szívünk csak azt tanulgatja mulandó földi örömeiből, hogy kell egy végtelen gyönyörnek lennie . . . Magadhoz emelj, mert sovárgó agyunknak azt sugád igaz beszéddel, a mikor kiderítéd tündöklő égbolodat, azt sugád, hogy „a ki ezeket alkotta, erősebb azoknál“ — és tündöklőbb. Mi pedig úgy vágyunk az ilyenek után. Hát ha erős vagy, mi könnyebb neked, mint az, hogy magadhoz emelj.

Erdemünk ugyan nálad nélkül semmi . . . „Te kivüled mit akartam a földön?“ hát csupán a Te erődre van szükségünk.

Szükségünk van, mert „Te ellehetesz nélkülünk, de mi nem Te nélkül“. Hol tudnánk mulatni, ha nem nálad?

Milyen édes csak ez a sovárgás is, milyen gyönyörűség már az is, hogy így láthatlan megcsókolod gondolatunkat kiderítve széles egedet pihenő testünk felett. Csillagaid ragyognak, versenyezve tündökölnék — mintha bívnának, hogy ott a boldogság.

Hajh, milyen alatt vagyunk e sötét föld hátán, mert „a test megnehezíti a lelket“, „sokszor megirigyeljük a levegő szárnyasait“, a mikor látjuk végtelen világot, csillagaid ragyogását — mintha intenének, mintha hívnának . . . még gyarlóbb szárnyas teremtményeidet is megirigyeljük . . . A mi szívünk, a kis világunk is úgy int, hiva Téged — boldog akarna lenni . . . porból lett szívünk úgy vár, mert „Te vagy az élet“ (Ján. 14. 6.)

Úgy-e eljössz, hisz te mondad, hogy „gyönyörűséged az emberek közt laknod“!

+

Ostia.

Rómától vagy négy órányira, közel a tengerhez elhagyottan fekszik néma romjaiban Ostia. Idegenek ritkán látogatnak el ide. A síri esőndet mi sem zavarja, csak a Tiberis halk moraja hallik, a mint piszkos vízzel mossa-mossa az épületek falait és végzi az enyvesztet őröl munkáját. Néhány vízbe épített palota megrendült alappájában: a legtöbb már oda temetkezett szegényében a Tiberis hullámai közé. És ha a vihar felkorbácsolja a habokat és zúgva csap a felkavart víz a magasba, rémes szellemléktől emelkedik ki egy-két eszuka rom a hullámsírból, hogy a bűgő szél szavával búsan regéljen a vándornak rég múlt időről.

Ott állottam az egyik palota vízbenyúló kiszökellésén. Mi volt? Erkély, aranytől csillogó, márványtól ragyogó erkély? Az arany lekopott, a márvány eltűnt. A hol most ujjnyi sár takarja a követ, egykor kincsét érő szőnyeg fu ott le a márványlépcsőn a Tiberis vizéig. Szeliden ringott el a hullámokon a virágokkal ékített sarka. Fehér vitorlájába belekapott az esti szél és vígan röpitette tova ki a messze tengerre. És szólott az ének, pezsdült az élet. Elszállott a dal a mirtus-erdőbe, a virágokkal telehintett pázsitokra, ho virágillat és madárdal örök tavasszal kecsgettette Ostia kéjelgő fűrdövendégeit.

Örök tavasszal? Jött az ősz, a tél és hideg kezével letarolt mindent. . . . Hová tűnt a büszke Róma legkedvesebb fűrdője, Ostia, 80000 lakóival? Hová a fényes paloták, Aurelianus mesés foruma, Tacitus afrikai márványoszlopai? A kikötő, mely már Hannibal idejében a világ leg-erősebb hajóhadát látta falai között; ho hatalmas magtárakban az egész római birodalom számára halmozták fel a világ termékeit, már csak nyomorult kőomladék. A paloták összeomlottak, a mirtus erdők eltűntek. Az erkélyre lábaim alatt századok óta hordja fel homokját a Tiberis és borítja be gazzal a mozaik-kövezetet. Levertem egy pillérről a sárréteget és fűrge geniusok mosolyogtak felém alóla . . .

Akkor tűnt le Ostia szerencsecsillaga, midőn Trajanus császár a Tiberis ellentett oldalán a tengerhez közelebb megalapította Portus Romanus híres kikötőjét. Vetélytársával szemben Ostia nem tarthatta magát. Kikötőjét a tenger homokkal borította be, lakói kihaltak, épületeire reáttette kezét a feledés. Az erdők és rétek mosolygó pompája helyére

feltűtötte oltárát ismét a „Dea Febris“, a gyilkoló láz és járta be öldöklöve az előbb oly életvidám, virágzó tájat. A leperzselt, hamvas földön a nyáj legelőre nem talál, az eke vasa kicsorbul. Kerüli e tájat az ember, csak vad bivalyesordák száguldanak végig rajta, kergetve az ölmos levegő izzó melegétől.

A bukott nagyság e szomorú ké én úgy látszik, megkönyörült a Tiberis, mert a századok folyamán annyira betemetette homokjával Ostiát, hogy csaknem teljesen nyoma veszett. Itt aludta mélyen a föld alatt Ostia, Ancus Marcius büszke világvárosa kétezeréves álmát. Es nem is ébredt többé életre. A homok-lepel leesett ugyan a jelen században a város nagy részéről, de Ostia régi dicsőségének már csak esontvázat találták.

Szomorú szívvel barangoltuk be a várost. A sugáregyenes, szépen kövezett szűk utcák szelén csaknem teljes épességben állottak még a két és félezer éves falak. A falakon pompeji freskók halavány színei, lábaink alatt ékes mozaik kövezet és drága márvány burkolat beszéltek régen múlt idők fényes napjairól. A gazdag magányházak legtöbbje sértetlenül tartotta még meg tágas udvarát a vestibulummal, az átriumot hálószobáival, a fürdőkamrákat ólomosöveivel, az éléstárakat fülkékkel, a pincéket hatalmas agyagkorsóikkal. Beléptünk Mithras szentélyébe; a mozaikkal kirakott pad-sorok között összezúzottan hever a földön a „legyőzhetetlen isten“ oltára. Felszállottunk Jupiter templomához. Büszke gránitömbjeit, a gazdag numidiai oszlopokat nem tudta porba dönteni a „századok pusztító fergetege“, nem tudta betemetni a Tiberis. Az oltár eltiűnt, de a falak dacosan emelkednek égnek és szemlélik vad haraggal a beláthatatlan temetőt lábaink alatt. Borongva, sötétén görnyed a falomladékok között a nagy szinkőr egy-két bolthajtása; ha dűbös zivatar kél, meg-megroppan minden köve. . . .

E temetőtől egy kilométernyire fekszik a mai Ostia Nyomortól őrzője a régi dicsőség foszlányainak. Maroknyi földhöz tapadt szegény nép vonta meg itt magát, az is ott hagyja nyomorúságos tüzhelyét, ha jó a nyár tikkasztó melegével, a „plumbeus Auster, Autumnusque gravis“, mely elől futva menekült Horatius Tibur kies erdeibe. És ez Ostia a világ első bitorosának székhelye! Ennek püspöke kezé-kirája a megválasztott új pápát! Benézünk a székesegyházba: Nálunk falán különb van. Egyedüli díszje ez új Ostiának II. Gyula pápa védő-tornya és Sz. Monikának, a nagy Agoston anyjának emléke. A torony rabló kalózok, zsarnok kényurak ellen sokszor védte meg már a falai közé menekülő népet; Monika szelleme pedig tartotta e népben a lelket, hogy szegénységét türellemmel viselje. A torony tetejéről a szem messze ellát a kopár mezőkön, messze kékellő hal-mokon túlra. Látja a hegyek kidomborodó kőrajzait, a Tiberis gyenge hajlásait, a csillogó tengert, melynek sima tük-rén mint a galamb, mely szárnycsapás nélkül szeliden ereszkedik le fészébe, sietnek a kikötőbe a főhéher vitorlás halászbárkák. És a mint szemünk és lelkünk megpihen e főn-séges képen, a letűnő nap biborjában mintha kilépne a tenger azurjából sz. Agoston és anyja sz. Monika szelleme.

Bucsznak egymástól. Az anya már nem tudja, mit keressen a földön. A miért keszrü bü emészette szívet, a miért évek hosszú során át sirt és zokogott, fia lelkét megmen-tette, keveset kért: fiának hitet és ezerszer többet kapott: fiából

apostol lett. Menni akart hát vissza Terentjéhez . . . „Temes-sétek el testemet akárhol — mondja fiának — ezért sok gondotok ne legyen. Csak egyre kérlek benneteket: akárhol vagytok is, az Úr oltáránál emlékezzetek meg rólam.“ „Beteg-sége 9-ik napján, életének 56-ik évében, az én 33-ik évemben“ — mondja sz. Agoston — „elvált az ő jámbor és istenfő-öl-velke a testtől. Én zartam le szemeit. Határtalan fájdalom kapott meg és könnyekben akart magának útait törni. De erős akarattal tojtottam vissza azokat és hagytam belsemet marcangolni a fájdalom kimondhatatlan kínjaitól. Akkor sem sirtam, a mint testét a sirba fektettük. Oda ésv isaza könnyek nélkül mentünk . . . De a mikor a te szolgálód emlékéit, Istenem visszaidéztem lelki szemeim elé, a mint oly jámborúl és szentül szolgált neked; a mint oly szelid és szeretetteljes volt velünk szemben, akkor nem bírtam már tovább: sirnom kellett a Te színed előtt, Úram, ő fölötte, fölöttem és éretem. És most szabadon folyhattak könnyeim és nem tartottam vissza azokat és vigaszt találtam bennök. És a ki e sorokat olvassa és azt gondolja, hogy hibáztam, mivel rövid időre megsirat-tam édes anyámat, az én anyámat, a ki tölem elszakadt, a ki oly sokat sirt miattam, hogy éljek te előtted, oh Istenem — az ne gyanulódjék fölöttem. Ha van szíve, sirjon inkább ő is velem. . . .“

A kiket szeretünk, elmennek. A mihez szívünket kö-töttük, földi kincs és szépség és emberek kezeműve elpuszt-ult „Ipsi peribunt, Tu autem permanebis!“ Csak az Isten nem változik!

Erről beszél romjaiban Ostia.

Romanus.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

Főpásztor Urunk bérmautja az udvarhelyi esper. kerületben.

(Folytatás.)

Május 13-án d. u. 2¹/₂ órakor indult el püspök urunk a székeskeresztesi plebáni udvarán egybegyűlt hívek lel-kes eljenzése közt Etéd felé. A kereszteri járás főszolgabi-rója négyes diszfogatával a püspök urhoz csatlakozott. Az útbaeső községek lakói mindenütt hódolattal fogadták a fő-pásztort és Gagyanban az unitárius lelkész híveinek élén egy szép beszéddel üdvözölte. A püspök úr válasza az előlege-zett bizalmat tokozta. Ugyancsak itt Gagyanban Szentkirályi Kálmán előkelő és vendégszerető házával rövid felőrai pihenő volt, mire újból megindult a menet.

Az etédi begyettön lovas bandérium, a község szelén Gagyi Lajos, a község egyik legtekintélyesebb birtokosa fo-gadta a püspök urat. A kegyes választól még inkább fel-buzdult, nagy részben reform. vallású népsereg diadalmenet-ben kísérte főpásztorunkat a nagyemlékű Fogarassy Mihály erdélyi püspök által épített csinos kis templomhoz.

Itt előbb László Polikárp tartom. főnök, majd a püs-pök ur tartottak előkészítő oktatást. Gyász istentisztelet, má-jusi vecsernye és késő estig gyóntatás volt. A következő napon ünnepi sz. mise után bérmálta meg püspök urunk a jelentkeztetteket, délután meg iskolai vizsgálat volt, melyen püspök urunk végig jelen volt s végül a gyermekekhez s a jelenvöltekhez buzdító beszédet intézett.

Május 14-én délután 1¹/₃ órakor B. Uffalaba indultunk. A közbécső Kórispatak ref. vallású népe ünnepi díszben várakozott főpásztorunkra. Öreg papja nagy számu hívei élén lelkes üdvözlét mondott, felemlítvén, hogy ezuttal

ötödikben van szerencséje e kopár bérczek közötti kath. plüsspökök között. Plüsspök urunk kegyes válaszában azt kívánja, hogy a *hatodikát is ép erőben tehesse.*

Kiváló telkesedéssel fogadták B. Újfaluban főpásztorunkat. A székely zsidók kivételével mindenki talpon volt. Csinos díszkapu előtt *Szoboszlai György* mondott ékes beszédet. Magasan szárnyaló beszéddel fogadta *Nagy Ferenc* pleb. is.

Felédhetetlen plüsspök urunknak B. Újfaluban miudjárt megerkezésekor mondott beszéde a Szentek képeinek tiszteletéről; könyvekre bír a hallgatóit, s mintegy kézzel foghatólag mutatta be anyaszentegyházunk ezen tanának igazságait. Kegyeletes kezek által a kis templom számára szerzett tórnai szobor felszentelése nyújtott erre alkalmat.

Bermálás előtt *Toldalagi Samu* gróf udvari káplán a szabadban felállított szószekeken be zélt a roppant sereghez. Ugyanitt tartotta plüsspök urunk intelmét, s a nap szejtjéről Sz. Izidor földművesről való érdekes megemlékezését. A bermálás alatt példás rend uralkodott.

Dé után iskolai vizsgálat, gyászistentisztelet, májusi ajtatosság és gyóntatás volt.

Máj. 15-én még egy csendes misével örvendeztette meg plüsspök urunk bözöndjfalvi híveit, de már 8 órakor Csókfalva felé indultunk. Erdő-Sz.-György közelében, Maros-Torda megye határán ezen vármegye hatagú bizottsága üdvözölte ő méltóságát. A plüsspöki négyes díszfogaton kívül két vármegyének négyes díszfogata nem közönséges látvány volt Erdő-Sz.-Györgyön keresztül Csókfalvaig.

Talpon is volt E. Sz.-György; tenger nép gyülekezett a pompás diadal kapuhoz, hol a község jegyzője fogadta. Plüsspök urunk, mintán az üdvözletre kegyesen válaszolt, pár percig tartó látogatást tett egyik közvetlen közelben lakó beteg hívenél.

Páratlan volt a *csókfalvi* fogadtatás. Fehérbe öltözött lányok nagy serege virág csokorral kezükben képezett hosszú sorfalat. *Lőrinci Dénes* állami iskolai tanító pedig a község nevében szép beszéddel üdvözölte.

A csókfalvi imaházban az udvarhelyi apát-főesperes úr végezte a szt. misét.

Ezután Toldalagi gróf a szabadban felállított szószekekről lelkes beszéddel mondott. Majd a plüsspök ur szóltott mindenkiket meghódítva az Ur Jézus szívének,

Isteni tisztelet után a főpásztor kíséretével együtt Szoboszlai György vendégszerető házához vonultak.

Itt fogadta az egyes küldötségeket, melyek tagjait plüsspök urunk bölcs és igaz szeretettel szelvi szavai mélyen meghatották. A reform. és unitarius egyház talácsosok megüdvöltant csókolták meg ő méltósága kezét.

Ebed a att a székely legények dalkara bazafias és népdalokat 4 hangon kellő szabatsósággal énekel.

A csókfalvi nép plüsspök urunk látogatását igazán megüdvöpelte. More patrio még öröksítés is volt!

(Polyt. köv.)

Missió Csik-Nagyboldogasszonyon.

Létünk sarkalatos igazsága és „sine qua non“-ja, hogy a mikrokosmos, az embert két úr kormányozza: szív és ész. Ha e két kormányzó bármelyike az egyeduralom felé tör, mikor a koronát fejére teszi, nincs ki fölött uralkodjék: a mikrokosmos — az önmagában meghisonlott kis világ romba dült. Az erkölcsi romlást és bukást mi idézi elő? A szívnek vagy észnek vagy mindkettőnek tulkapása. És a bünt mi szüli? Ugyancsak e tulkapás. Mihelyt a szív vagy ész vagy mindkettő a gondolat — szó vagy eszelekedet előtt az isteni, egyházi vagy társadalmi törvényeken túl teszi magát, megszülette a bünt. Hogy az ész furiangja, a szív nemtelen vágya mennyire megromlja nemcsak a nagyobb városok, de a kisebb falvak erkölcsi idilljét is, azt ott lehet legszembe-

ötlőbben tapasztalni, hol a nép alapjában vallásos érzületű, de egy néhány rossz példa miatt bárha csekély részben is könnyelmű oszokodó.

Ezzel szemben aztán hiába küzd a lelkipásztor még oly jó akarat és buzgósággal is, egy jár, mint a mesebeli ember: Szüntelen hányja házából a vizet, s mégsem szikkad föl bázsa, míg a torrás ki nem apad. És mi apasztja el a vallás-erkölcsi életnek e kártékony forrásait? Az ellentétes áram. A hitközöny forrása, az ész vakága és a szív hidegsége; ezt megsemmisíti az ész evangéliumi világa és a szív apostoli melege, mit a Gondviselés csodálandóképen egyesít kegyelmével kiválasztott szolgáinak némelyikében.

Ha a gondolataiban tulkapott ész és érzelmeiben féktelen szív a kis világot előbb említett apostoli kormányzói előtt áll, meglátja azok fényes szellemében ön észnek vakágát és szívök megszentelt érzésében és szeretetében elfajult ön szívet.

Igy jut a bűnös az önismerethez, s az önismeret által az igaz keresztény megtéréshez. Hogy ez nem száraz oszokodás, hanem az örvendetes valónak megtestesült hí egy-másutánja, azt az alábbi rövid tudósítás fényesen igazolja:

A B. szüz Mária pártfogása alá helyezett és Róla Csik-nagyboldogasszonynak nevezett hitközönségben, mely közel 6000 lelket számlál, a hitélet, különösen a közelebbi évtizedben általánoságban példás buzgóságban nyilvánult.

A jó lelkipásztor, „ki egyetlen juhért ott hagyja a nyáját és annak utánna megy“; régen panaszkodott, hogy egyeseknek, kiknek jó példával kellene elüljárni, nem tud észéhez és szívökhöz férközni, mert nem járnak templomba. — Mit tegyek? (mondá sokszor). Megsugta nemes lelkének a Sztlelek. Elhívta a plebániájába a jó „Lázáriasta atyákat“ — a szív és ész apostoli kormányzóit és megkérte őket, hogy silenez napen át tartsanak híveinek lelkigyakorlatot. Hogy mit miveltek a jó atyák a kilenced alatt? Mit és hogyan prédikáltak? Azt elbirálni én kicsinek érzem magam. Ha visszagondolok működésök folyamára, és vizsgálom a nyomokat, melyeket ittlettük a lelkekben és szivekben hátrahagyott; mint kontár a művész előtt bántulva és csodálva áll meg lelken nagyságok előtt. Birálják el működésüket a pusztá tények: A kilenced alatt meggyónt hívek száma több mint 2000, és ezek közt lelkünk végtelen gyönyörével szemléljük a meghódítottakat, kik husz, harminc, söt ötven év óta sohasem békültek ki Istenökkel. A nagy tolongás miatt számozott jegyekkel és korlátokkal kellett a buzgóságot rendszabályozni és a „Sigillum“-ot megörizni. A három községben alg négy ereinek telkezett ember volt, s azok már az egyház küszöbén állnak. Néhány nap a a plebánia egy akol és egy pásztor. A leghívebb túkka a sz. misszió hatásának a közszájon forgó panasz: „Igen kicsi a templomunk“. Hogy mily buzgóságot fejtett ki Csik-Nagyboldogasszony hívő közönsége a misszió alatt, annak megvilágítására álljon itt a jó atyák nyilatkozata:

„Ilyen szép misszióink rég nem volt“.

Jegyzőkönyv.

Felvételett az 1900 ik év április hó 5-én a belső-szolnoki esperesi kerületi papságnak Szamosújvárt az esperes hivatali helyiségben megtartott tavaszi koronagyűléséről, jelen levén a következők: Bárány Lukács t. kanonok, főesperesi, élnök, Décei Péter főesperes, beszercei plebános, Dávid Sándor esiasókeresztúri, Pap Kajetan szébi, Pál György

bálványosváraljai, Csizsér Adám apanagyfalui, Palikó Ferenc naszodi lelkészek, Boér Károly besztercei és Pap Tódor szamosújvári s. lelkészek, Kapatán Márton szamosújvári árvaházi felügyelő, Jaross Béla szertegomgyeai absolutus theologus és nevelő nsgs Betegh Imre házánál s Sztegar Gergely szamosújvári állami gymn. tanár. Két utóbbi, mint vendég szerepelt. Jegyzett: Kovács Gyárfás deésaknai lelkész ker. jegyző.

Távolmaradásukat hivatalos elfoglaltság, nagy távolság s betegség okán kimentették: a kapnikbányai, alsókapniki, oláhlaposi, oláhlaposbányai, magyarlaposi, radnai s a szamosújvári és deési lelkészek.

Nevezettek délelőtt megtartván nagybőjti szentgyakorlataikat, a délutáni órákban a Szentlélek segítségül hívása után — meghallgatván a kath. magyar egyház autonómikus életének változatosságaira célzó elnöki megnyitót — eszmecserét folytatták a következő

Tárgyakról:

I. Az 1899-ik évben nagy távolság, de legkevésbé a rossz időviszonyok miatt koronagyűlést nem lehetvén tartanunk, a ker. papság az 1898. évi 1310. sz. főpásztori rendelet kapcsán csak most adhat kifejezést azon véleményének, melylyel a Gereley József-féle „Kis Képes Bibliát” fogadta. A papság már a koronagyűlés előtt felszólítatván ez ügyben való véleményes jelentésének beküldésére, ezen kötelezettségének eleget is tett. A főesperesi hivatalhoz az egyes vélemények beérkezvén, ezek Kovács Gyárfás ker. jegyzőnek adtak ki, hogy azokat áttanulmányozván, a kérdéses műről a gyűlés plenuma elé egy tüzetes jelentést tegyen. Ezek folytán Kovács Gyárfás terjedelmes alakban és bő indokolás mellett terjeszti elé „Észrevételeit”, melyeket a jelenlevők magokéivá tevén, a felhozott indokok alapján: a koronagyűlés Gereley-féle „Kis Képes Bibliát” nem véleményezi tankönyvtől elfogadhatónak. Véleményezésének megokolására a jegyzői előterjesztést szóról-szóra jegyzőkönyvbe vezeteti a következőkben:

Észrevételeim

Gereley Józsefnek az I—V. osztály számára írt „Kis Képes Biblia” című tankönyveiről.

Mielőtt szerény észrevételeimet megtenném, megjegyzem, hogy nevezett tankönyvet kiválóbb figyelmem és illetkezésem tárgyává csak azon szempontokból teszem, amint eme könyvek esperesi kerületünk speciális viszonyainál fogva vehetők tüzetesebb bírálat alá.

Helyeslem szerzőnek azon módszerét, hogy a biblikus események és főbb hitkékek párhuzamai egymást felvilágosítják, másrészt ily összevető paralellismus alapján a gyermek is könnyebben tudván elsajátítani a tananyagot: e tankönyveket ezen jeles oldaluknál fogva bátran ajánlanám esperesi kerületünk elemi tanulóinak számára.

De van mind az I—II., mind pedig a III—V. osztály részére írt ezen könyvekben is kvantitási hiba, melyben a Szent-István-Társulat által kiadott és használatban levő Káték és Bibliái történetek is szenvednek. En a hibát a tananyag terjedelmében találom fel.

Lehet, hol az iskolai viszonyok oly rendezettek, hogy minden egyes külön-külön előirt teljes órákban adatik elé a kiszabott tananyag: itt e könyvecskék tananya a hitoktatás által feldolgozható és a gyermekek által telemészthető. De mit mondjunk a mi esperesi kerületi viszonyainkat illetőleg? Itt egy-két helyet kivéve az iskolák mind államiak, hová a pap — kedvező esetben — hetenként csak kétszer mehet — ha mehet, a sok fiókközség és egyéb elfoglaltságai miatt! Itt ugy a régiék, mint e könyvecskék tananyaga teljesen fel nem dolgozható és a kis gyermekek sem tanulhatják be a csekély tanidő miatt különösen ott, hol a legjobb akarat mellett is az V. osztályosok családi, gazdasági és egyéb okokból nem szoríthatók iskolabájarásra.

A III—V. osztályosok részére írt könyvében szerző maga helyet ad a „Figyelmeztetésben” szerény észrevételem szomorú valóságának, midőn hazánk iskolai viszonyainak sok-

szertűsége beállva, elismeri, hogy egyötöttel tanítás és haladásról épen a viszonyok sokszertűsége miatt szó sem lehet. De mégis e sokszertű viszonyokon óhajt segíteni s azok dacára is sikerhez segíteni.

De hogy midőn a viszonyoknak megfelelni óhajt: szerző maga a tankönyveiben összetömrített tananyagot egy olyan vázhoz hasonlítja, melyre aztán a körülményekhez képest és az egyes osztályok szerint lehet több, vagy kevesebb fejezetet ráaggatni. (III—V. oszt. részére írt könyv „Figyelmeztetése”). És éppen ebben van a bökkenő. Mert az eddigi tankönyveknél is a hitelemzők a tananyagot felölölő Kátékat és Bibliákat egy váznak tekintették. Aggattak is rá, vettek is le róla egyes részleteket s így tulajdonképen az egyforma viszonyok közt levő iskolákban is a hitelemzők azon különböző felfogásaik szerint, hogy egyik egy, másik más cikkelyt vagy kérdést hagyta ki: szerfelett megzavartatott a biblia és káté tanításánál is az annyira szükségesege egységessége.

A hitelemzők a kis gyermekek részére nem ily könyven és egyéni felfogásaik szerint változtható vázat kérnek és várnak a szakiróktól. Várnak tüzetesen megállapított oly vázat, melyre szintén tüzetesen megállapított részek aggattathók fel — vagy vehetők le osztályonként. Ezt kívánja a nem mellőzhető egyöntetűség és az egyházban szigorán betartandó egységesség elve.

Epen ezért, hogy a hitoktatók a sokszertű viszonyoknak megfelelni tudhassanak: szerző célszerűbben cselekszik vala, ha művét, illetve a váz bővítését, vagy kevesbítését a rávagy leagatásokkal ömaga eszközi, az általa is felhozott sokszertű viszonyokhoz legalább általánosságban alkalmazkodva. Vagyis tankönyveit külön-külön összeállításban közre ugy bocsátja vala, hogy pld. egyik kiadása megfelelően az anyaegyházak azon iskolai viszonyainak, hol rendes kath. iskola levén, a hitelemzés is a megfelelő tanterv szerint történhetik. Egy másik lett volna alkalmazva azon hitoktatók csekély tanórához, melyeken az állami iskolákban csak igen kevéske tananyagot ülelhetnek fel. Még összevontabb külön kiadásra lenne szükség a hitelemző lakásatói távolesó főkegyházak, tanyák vagy más szórványhelyek kis gyermekei részére, hová távolság, inevitabilis lelképázatori teendők, vagy más okok miatt nem rándulhat át a hitoktató annyiszor, mint a bő tananyag feldolgozása kívánná, vagy, mint a közel anyaközségben teheti.

Nézetem szerint tehát legalább hármas kiadásra lenne szükség: egyik helyben levő tisztán kath. iskolák részére, másik állami iskolai növendék részére, harmadik pedig oly iskolások javára, kik távoli tanyák, vagy fiókhüközések gyermekei.

Szerző „Figyelmeztetése” szerint ily viszonyokhoz mérten kellene a vázra fel- vagy onnan leaggatni egyes fejezeteket vagy cikkelyeket.

De a tananyag eme viszonyok szerinti csoportosíthatása nem adatott minden hitelemzőnek. Ha igen — akkor feleslegesnek mutatkoznék minden újabb átalakítás az elemi bibliai vagy hittani könyveknek egyes szakirók által. De mert ez szükségesnek mutatkozik: azoktól, kiket szaktekin-télyek és tankönyvirókól elismertünk, várjuk tankönyveinknek a különböző viszonyokhoz való alkalmaztatását — különösen az egyházban a hitoktatás terén is annyira megtartandó egységesség elvénél és tanánál fogva.

A mi viszonyaink szerint a Gereley-féle „Kis Képes Bibliát” sem látván a régiéknél célhozvezetőbbeknek: nem vélem azoknál jobbknak és s nem kívált olyanoknak, hogy egy — kérdései és feleleteiben a magyar katolikusság lelke és vérebe átmert öreg tankönyvet használatából kiszorítani hivatottak lehetnének. Azért azt tartom: mig jobb és célirányosabb nem jó, nihil innovetur, nisi, quod traditum est, servetur.

Alaki részére az a megjegyzésem, hogy, ha már tan-könyvet írunk: az legyen a gyermekek felfogása és termé-

szetéhez — ad captum — alkalmazott. Már pedig a gyermeknek természete mindjárt a beszélő képesség első nyilatkozatainál, az apró és gyakori kérdések és kíváncsiság feleletekre. Ehhez a régi hitelemzők alkalmazkodnak — sőt Gerely is követi e methodust műveinek I—II. osztályosok számára irt része hitágazatainál. Ha itt célravezetőnek tartja ezen módszert: miért mellőzi a biblikus részecskéit? — Heleyes módszere a könyveknek az elbeszélő alak is; csak hogy ez sikerrel ott alkalmazható, hol kevés személyi és tárgyi dolog, pl. egy közönséges mesénél, hol előfordul egy vagy két főbb személy is, kikhez, mint mesehősökhöz az események rohamosan futódnak. De a Bibliában, hol a Teremtéstől kezdve a Golgotháig, sőt onnan innen is annyi történeti személy és ezekhez tapadó annyi esemény fordul elő: ad captum puri helyesebb és célravezetőbb eljárás kérdések és feleletekben csoportosítani a történeti személyeket és tárgyakat, mint a gyermek elbeszélő tehetségére bízni. Mert utóbbi esetben, mint a tapasztalás is bizonyítja, hamarabb elszakad az elbeszélés fonala s kifárad a kis gyermek értelme s emlékezete Gerely műveinek biblikus részeit ily szempontból sem vélem ajánladónak.

A tankönyvek külső nagysága — illetve ára is van észrevételem. Több osztály részére magába ölelő egy könyvet sem Gerely, sem másnál nem szeretek — drágasága miatt is. Szóban forgó könyveknél onnan van a drágaság, hogy az I. osztályos gyermek szíltje megvásárolván az egy kötetet, vagy füzetet, mely az I—II. osztály tananyagát foglalja magában, ki is fizeti érte a 25 krt; de a gyermek már I. osztályos korában a két osztály számára irt tankönyvet használhatlanná tevén: jövőre a II. osztály miatt ismét be kell vásárolnia az egész könyvet. Így járnak a felsőbb osztályosok is. Itt önmagában véve csekély összegről van szó: de egy szegény szántóvető vagy iparos embernél az is veszteség, ha I. osztályos fia részére megvéve a két osztály számára irt tankönyvet ezt fia tönkre teszi már az első évben — ha pajkos, vagy gondatlan — ki tudja hányszor? S így nem marad jövőre tankönyv. Nem veszteség ez? Sokan talán tagadják, de saját tapasztalatomból, tudom, hogy 50—60 gyermek közül 8—9% na megőrzi könyvét jövőre. Tehát szegényebb szülők anyagi érdekéből minden osztály részére külön könyvecskébe foglalandó a tananyag, mert eltekintve emez anyagi kártól, itt még az is hangzatható; doctior est domino bibliotheca suo. Kis erszény és kis gyermek részére nem adandó nagy könyv.

Megemlítek oly dolgot is, hogy pl. az I—II. osztály részére irt „Kis Képes Biblia“ elszámít nyolc hitágazásot; a használatban levő régebbi elemi, kis, közép stb. káték hat főágazásot említenek. Előttünk hitelemzők előtt egyre megy ugyan, hogy a numerice mind elé nem számlálható főbb hitágazások közül valamely szakiró 6 vagy 8-as stb. számban emlékszik-e meg? De nem mindegy ez a nép előtt, kik közül akárhányan mondhatják kisdedeik könyvének olvasása közben: Melyik irt igazabban? Az-e, ki 6 főágazásra oktatt minket, vagy, ki már 8 főhitágazásot emleget nektek? Formát esse rei. Tankönyvek írásánál, még az ily kicsinyes dolgokat sem helyes figyelmen kívül hagyni.

Ezek nézeteim Gerely tankönyveiről, melyeket tehát esperesi kerületünk iskolai viszonyaihoz alkalmaznának nem ismervén el, tankönyveinkül sem fogadhatok el. Egyebekben pedig én is az apostallal azt tartom, mit a timent káté: Haec est vita aeterna, ut cognoscant Te solum verum Deum, et Quem misisti Jesum Christum. Quamobrem in eo praecipue ecclesiastici doctoris opera versabitur, ut fidelessaire ex animo cupiant Jesum Christum.

II. Dávid Sándor tagtárs előterjeszti, hogy bár a hely és időviszonyok a korona gyűlések megtartására igen kedvezőtlenek, de mégis kifejezést ad annak, hogy legalább a tavaszi korona ezenül megtartatnék minden évben — husvét táján — midőn a kerületi papság a husvétii gyónás, áldozás szóval lelki szentgyakorlat igényeinek is elegendő tehet.

Ezen előterjesztést a korona magáévá teszi azzal, hogy

jelen jegyzőkönyvileg tiszteletteljesen kér etoék meg gróf Majláth Gusztáv Károly Püspök úr ö Méltósága, hogy felhozott indokok alapján kegyeskednék felmenteni az ösi közgyűlések megtartása alól a ker. papságot, kik a jövő tavaszi korona helyéül a beszercei plébániát és idejéül a husvétii gyónás napját óhajtták kitzetelni. —

III. Elnöklő főesperes a gyűlésnek kiváló figyelmébe ajánlja a Püspök ur ö Méltósága által kitzűzött pályafételek kidolgozását.

Jelen levők igyekezni fognak a pályázattételeket tüzetes megvitatásuk tárgyává tenni — a mennyiben sok oldalú elfoglaltságaik is megengedik ezen missziószerű területben.

IV. Elnök kéri tagtársukat, hogy jövő gyűlésen esetleg megbeszélés tárgyává tenni kívánt előterjesztéseiket időközben a tárgysorozat összeállíthatása végett hozzá előlegesen nyújtsák be.

A főesperes javaslatát alkalmazkodó tudásul veszik.

V. Minthogy kegyuri helyeken az állami tanítók helyben és iskolai időn kívül kántori teendőik végzésére is magaa miniszteri kinevezésük értelmében kötelezvék; s minthogy épen ezek közül némelyek panaszkodnak, hogy nincs oly egyöntetű szabályrendelet, mely teendőiket tüzetesebben körülírná s melyhez ök kötelességszerűen alkalmazkodni hivatvák lennének:

Kerületi papság tisztelettel kéri Főpásztor ö Méltóságát, hogy oly szolgálati szabályrendelet kibocsátására, mely a szóban forgó (állami tanító) kántorokat kineveztetésükhöz képest köteles teendőikben tájékoztatná és kötelezné, és pedig:

- 1.) Minden vasár- és ünneppapi délelőtti és délutáni istentiszteleti ténykedésnél.
- 2.) Hétköznap az I. P. P. misénél s kereszjáró napokon.
- 3.) Szombati veacsernyén.
- 4.) Keresztútok járásánál nagyobbít azon napjai, midőn némely hely már gyak rlatban van, vagy új keresztútok beállításával gyakorlathoz hozatik.
- 5.) A május és október havi Szeletolvasó mondásokor.
- 6.) Tanításoknál.
- 7.) Szóval kegyeskednék Püspök úr ö Méltósága főpásztorral körvonalazni és kötelezőleg tudomására juttatni, hogy minden egyházi vallásos ténykedésnél melyet a pap mint olyant az egyházi köztörvények, főpásztori rendeletek vagy üdvös szokás folytán végezni szükségesnek vél kántori közreműködés mellett végezni; ezen ténykedésekéül való közreműködésre a tanító — kántort felhívhasa és az köteles legyen a felhívásnak megfelelni.

Mig ily normativum nem áll pap és kántor előtt, addig kölesénös lesz a sürőlásos köztük és esetleg jogtalanann tűnik fel egy olyan kívánság — mely pedig mindkettőre egyformán kötelező s a lelki életre üdvös és hasznos.

Ezen normativum külön rendeletben lenne közlendő velünk és velők.

VI. Elnöklő főesperes a gyűlést azon kéréssel zárja be, hogy mi Isten nevében kezdetű, az Anak nevében is fejeztessék be:

Azért jelen voltak a Salomon féle örmény szert. templomba vonulva, mely alázattal adórlták a legméltóságosabb Oltárszentségben jelenlevő Jézus Krisztust.

K. m. ft.

Kovács Gyárfás,
esp. ker. jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat választmánya f. é. f. hó 9-én (szombaton) d. u. 5 órakor a „Közművelődés“ szerkesztői irodájában gyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja
AZ ELNÖK.

— **A gyulafehérvári növendékpapság** magyar egyházirodalmi iskolája 1900. év június hó 4-én a főgymnásium dísztermében évről a magyar katolicizmus 900 éves fennállásának örömeire ünnepélyt tart a következő műsorral: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Orbán János, IV. é. h. b. 2. Nyitvány. Böhm-től. Előadja a zenekar. 3. A mohácsi kol-dus. Vasny. Böhm-től. Előadja a zenekar. 4. A mohácsi kol-dus. Vasny. Böhm-től. Előadja a zenekar. 5. Pápai Hymnus. Obberhofer-től. Előadja az énekkar. 6. A kewlári búcsú. Melodráma. Irta: Heine. Fordította: Szász K. Zenéjét szerző: Kelemen Lajosné. Előadja: Kacsó László III. é. h. b. zongora kísérettel. 7. Évi jelentés az „Irodalmi iskola“ működéséről. Felolvasa: Oláh Dániel III. é. h. b. 8. Elnöki záró szó. Tartja: Orbán János IV. é. h. b. 9. Induló.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgymnásiumban** 1899—1900-ik iskolai év végén tartandó nyilvános vizsgálok sorrendje. Június 12-én Az előadások megszüntetése. Június 13-án 8—12-ig Hittan 1—VII. oszt. Június 15-én 8—12 a) Magyar, Német, Latin, Történet III. oszt. b) Természettan, Szám-tan, Mértan IV. oszt. c) Földrajz, Szám-tan, Mértan II. oszt. Június 16-án 8—12-ig a) Magyar, Latin I. oszt. b) Magyar, Német, Latin, Görög, Gör. hely V. oszt. c) Történet, Mennyiségtan, Természettan, Bölcsészlet VII. oszt. Június 16-án 3—5-ig Ének és zene. Június 18—20-án Ere-ttségi szóbeli vizsgálatok. Június 20-án Magántanulók írásbeli vizsgálatok. Június 21-én Magántanulók szóbeli vizsgálatok. Június 22-én 8—12-ig a) Fiz. Földrajz. Szám-tan, Mértan III. oszt. b) Magyar. Latin II. oszt. c) Magyar, Német, Latin, Görög, Gör. hely. VI. oszt. Június 22-én 3—6-ig Torna vizsga és torna verseny. Június 23-án 8—12-ig a) Földrajz, Természettan, Szám-tan, Mértan I. oszt. b) Magyar, Német, Latin, Történet IV. oszt. c) Történet, Természettan, Mennyiségtan V. oszt. Június 23-án 3—4 Ezéség-tan VII. oszt. Június 25-én 8—12-ig a) Történet, Természettan, Mennyiségtan VI. oszt. b) Magyar, Német, Latin, Görög, Gör. hely. VII. oszt. Június 29-én Hálaadó isteni tisztelt. Evzáró ünnep, a bizonyítványok és jutalmak kiosztása. Gyulafehérvárt, 1900. május 25. Az igazgatóság.

— **A brassói róm. kath. főgymn. tanártestülete és tanuló ifjusága** a ker. kath. egyház két év-vezredes, a magyar királyság és magyar katolicizmus kilencszázados évfordulója alkalmából az Orient szálloda (Nr. 1.) nagytermében folyó 1900. május 31-én (csütörtök) a következő műsorral jubileumi ünnepélyt rendezett. Az ünnepély sorrendje ez volt: I. délelőtt 9 órakor: Hálaadó szentmise, melynek végén ünnepi szent beszédet tartott Albert Ferenc. főgymn. hittanár. II. délután 4 órakor: 1. Megnyitó beszéd. Tartotta Czinege István, igazgató. 2. Ima: „Oh jó Anyánk, Krisztusnak sz. egyháza“. Szövegét írta Szemler Ferenc, főgymn. tanár. Zenéjét szerző Jaschik Gyula, karnagy, főgymn. énektanár. Előadta a főgymn. vegyeskar. 3. Ünnepi beszéd. Tartotta Szemler Ferenc, főgymn. tanár. 4. Gyermeki bizalom Paszlavszki S-től. Szavaltá Seheuk Gyula IV. o. t. 5. Az anygal: „Ott lenge az anygal, az ég azurján“. Szerezte Rubinstein A. Énekelte a főgymn. gyermekkar. 6. II. Szilveszter pápa sírjánál. Gondolatok a római zarándoklat után. Felolvas-

ta Szelyes Dénes, főgymn. tanár. 7. Szerenád. Jaschik Gyula-tól. Előadta a főgymn. (18 tagú) zenekar. 8. A magyarok Nagyaasszonyához. Pály Edéttől. Szavaltá Grünhut Alfréd, VII. o. t. 9. Vasárnapi regg. „Az Urnak napja ez“. Szerző Kreuzer K. Énekelte a főgymn. férfikar.

— **Római hírek.** Máj. 24-ike, De la Salle és Rita szenttéavatásának napja kétségkívül legfényesebb napja volt a jubiláris esztendő eddigi ünnepségei között Rómának. Morális és anyagi hasznát senki sem meri kétségbevonni. Napnál fényesebben mutatta meg, hogy él és uralkodik a szívén a pápa tekintélye és hatalma. Róma egy pár órára ismét kizárólag a papáé volt; háttérbe szorult a szomorú gondolat, hogy mégis csak fogoly a Szt. Atya és a fényes üstökös eltűntével újra sötétség borult a lenyűgözött Egyház egére. A „Voce“ szerint e napon 300.000-nél többen látogattak meg Szt. Pétert. A ritka számmal Szt. Péter terére ösz-szevont egyalagos és lovas katonaság, csendőrség (még tüzérek is ott voltak.) alig tudta féken tartani a Szt. Péter templomába törrő népet. Valószággal ostromolták a templomot és a rohamnál többször törték át a katonaságot. Már az éjfélt utáni órákban tömegesen tödült a nép a térre. 7 órakor megnyitott a templom, 8 órakor, midőn a pápa bevonult, be kellett már zárni a kapukat. Egy óra felé ért véget az ünnepség és utána is oly sokan tödültek a templom felé, hogy a katonaság csak fegyveres erővel tudott késő este a tér urává lenni. A templom bejárásában csak a gyertyák meggyújtásához három óra kellett. A tribünök, az egyes obogók a halotzatok között, a pápai trónus külön-külön kis tüzölt csapatot kapott; az egész templom vízvezetékekkel volt ellátva. 10 helyen valószággal gyógyszerház volt teljes assistentiával. Pontban 8-kor bagyta el magántermeit a szt. Atya és vontult le főpapi és királyi díszben a templomba, körülvéve a szerzetes rendek, káptalok, püspökök és bitorosok testületétől és a teljes számú pápai udvar katonái és világi dignitáriusaitól. A menet csak 10 óra felé ért a confessiohoz, miáltal a magasból az ezüst barsonok vígan zengették a pápai himnust és a Sixtina énekkara énekelte az „Ave maris stellas“. Nagyszerű kép volt, midőn Ő sztsége felszállott a magas trónusra és töle jobbra-balra 34 bitoros, 250 püspök és apát mitrával a tejküők és főhéher priváléval helyet foglalt; midőn a legünnepélyesebb pillanatban Ő sztsége a szt. Háromság egy isten nevében és szt. Péter és Pál apostolok és saját személye hatalmából a szentek sorába iktatta a két boldogot. A Sixtina bámulatos „Alleluja“-ját a templom elentett oldalán Róma 130 énektanára ismételte, mire a kupola tetejéről le 180 gyermek ezüst hangja csengő akkordokban felelt. Az öröm e megkapóan szép, lélekemelő megnyilatkozása megtörte a jelenlevők térdét és néma csendben lesték az igazán anyagi hangokat. Midőn pedig a kupola belsejéről leharogó ezüst-harsonák belevegyltek a gyermekek énekébe, úgy tetszett, mintha ég és föld ülekezett volna e szent pillanatban. A zene és ének hangjai, az ezrek szívéből fakadt ima felszállottak az égig, hol az égiek bizonyára örömmel tekintettek le a föld e lélekemelő jelenetére, midőn a kath. világ így fényes módon vallotta meg hitét. Az egész svértartás alatt épültes csend uralkodott a templomban: A Sz. atya akarta, hogy fújtsák el az örömkialtásokat. De midőn a Sz. Atya már a kimenetnél volt és kezét égnek emelve újra megáldotta hívőit, a jelenlevők már nem fékezheték magukat: mennydörgésszerű eljúnzásba törték ki, miben az oroszlanrész a jelenlevő tüzes vérű franciákat illette. A szertartás alatt egy pár elajúlást leszámítva semmi szereveséltenség sem történt, a mi csaknem csoda-számba megy. Csak a betódulásnál volt haláleset: egy olasz zarándokot szívvelhűdés ért. — Vasárnap (máj. 27.) Szt. Péterben 77 kínai vértanút avatott boldoggá Ő Szentsége.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost. Szerkesztőtársak: Bálinth György, Erőss József, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.